8.6.2020

Valtiovarainvaliokunta
Kunta- ja terveysjaosto

Viite: HE 88/2020 vp

**VUODEN 2020 IV LISÄTALOUSARVIO (PL 33)**

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa liittyen viitekohdassa mainittuun asiaan. Lausuntonaan ministeriö esittää seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan esitetään vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa yhteensä noin 1 040 miljoonan euron lisäystä. Valtaosa lisäyksestä on koronaviruspandemiasta johtuvia määrärahan tarkistuksia tai lisätarpeita.

Työttömyysturvan muutoksiin on lisätalousarvioesityksessä varattu yhteensä 812 milj. euroa. Lisäyksestä 600 miljoonaa euroa aiheutuu työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta väliaikaisesti siten, että valtio rahoittaa tänä vuonna lomautusajan ansiopäivärahasta peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja 40 miljoonaa euroa palkansaajakassojen omarahoitusosuuden laskemisesta väliaikaisesti. Työttömyysturvaan aiemmin tehtyjen väliaikaisten muutosten jatkamisesta vuoden loppuun saakka aiheutuu yhteensä 76 miljoonan euron lisämäärärahatarve, josta 70 miljoonaa aiheutuu omavastuuajan poistosta ja 6 miljoonaa työssäoloehdon lyhentämisestä 13 viikkoon. Työttömyysturvan maksamisen sujuvoittamiseksi tehdyt väliaikaiset muutokset aiheuttavat 7 miljoonan euron, ja liikkuvuusavustuksen ja työttömyysturvan suojaosan väliaikaiset muutokset 37 miljoonan euron lisämäärärahatarpeen.

Työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltu työlainsäädännön väliaikaisten muutosten jatkaminen aiheuttaa sosiaali- ja terveysministeriön työttömyysturvamomenteille 48,5 miljoonan lisäyksen. Tästä 43,5 miljoonaa euroa aiheutuu yrittäjille ilman edellytystä yritystoiminnan lopettamisesta maksettavasta työmarkkinatuesta ja 4 miljoonaa yt-menettelyn nopeuttamisesta. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltu määräaikaisen starttirahan maksuajan pidennys aiheuttaa työttömyysturvamomenteille 4,5 miljoonan euron lisäyksen.

Toimeentulotukeen kohdennetaan 60 miljoonan euron määräaikainen lisäys, jolla lievennetään koronakriisin vaikutuksia ja helpotetaan tuensaajien taloudellista tilannetta ajanjaksolla 1.8.-31.12.2020.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tuottamaan opiskeluterveydenhuoltoon lisätään 5 miljoonaa euroa. Määrärahalla tuetaan korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia koronakriisissä.

Ruoka-aputoiminnan tukeen osoitetaan 2 miljoonan euron lisäys. Määräraha myönnetään hakemuksesta järjestöille ruoka-avun järjestämiseen. Kunnista kerättyjen tietojen mukaan ruoka-avun tarve erityisesti heikoimmassa asemassa olevien parissa on koronapandemian aikana kasvanut huomattavasti.

Hallitus esittää yhteensä 320 miljoonan euron rahoitusta lasten ja nuorten hyvinvointipakettiin. Tästä 112,3 miljoonaa euroa kohdennetaan kuntien valtionosuuksiin VM:n pääluokkaan lasten, nuorten ja perheiden palvelujen turvaamiseksi. Rahoitus on tarkoitettu perheiden matalan kynnyksen palveluihin, lasten ja perheiden sosiaalipalveluihin sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin. Lisäyksellä torjutaan koronaviruspandemian aiheuttamia sosiaalisia ongelmia. Loppuosa rahoituksesta on opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön pääluokissa.

Ministeriön hankemomentille (33.60.39) lisätään yhteensä 16,5 miljoonaa euroa työkyvyn ylläpitoa ja työllisyyttä tukeviin hankkeisiin. Suurin lisäys 7,5 miljoonaa kohdistuu työkykyohjelman toimenpiteiden laajentamiseen vuosina 2020-2022. Ohjelma toteutetaan STM:n ja TEM:n yhteistyönä ja sillä on tiivis yhteys Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus-ohjelmaan. Ohjelmalla tuetaan osatyökykyisten työllistymistä, ehkäistään työttömyyden pitkittymistä ja työkyvyttömyyttä ja lisätään heikossa työmarkkina-asemassa olevien työelämäosallisuutta.

Kuntien valtionosuuksiin esitetään myös 60 miljoonan euron lisäystä ikääntyneiden palveluihin. Määrärahalla torjutaan poikkeustilanteesta johtuvia sosiaalisia ongelmia ja lievennetään kriisin vaikutuksia ikäihmisten terveyteen ja toimintakykyyn.

Sairaanhoitopiireille kohdennetaan VM:n pääluokan uudelta momentilta 200 miljoonan euron määräraha koronapandemian aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja alijäämiin. Avustuksen perusteista, hakemisesta ja myöntämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Koronavirusrokotteen hankintaan varaudutaan lisäämällä 110 miljoonaa euroa momentille 33.70.20.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle ehdotetaan 5 miljoonan euron lisärahoitusta. Varoista 4,5 miljoonaa kohdennettaisiin koronaviruksen testaukseen sekä testauskapasiteetin nostoon ja pandemiasta aiheutuvaan lisätyöhön. Lisäksi THL:lle kohdennetaan 0,25 miljoonan euron lisärahoitus väkivaltaisen radikalisaation ehkäisemiseen sekä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämiseen. Lisäksi 0,3 miljoonaa euroa kohdistetaan Istanbulin sopimuksen edellyttämän yhteensovittamiselimen toimintaan naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi.

Hallituksen esitykseen sisältyy myös lisäyksiä ja muutoksia, jotka eivät johdu koronaviruspandemiasta. Momentille 33.60.30 valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin esitetään 1,8 miljoonan euron määrärahaa kunnille ja kuntayhtymille maksettaviin korvauksiin. Määrärahalla korvataan konfliktialueilta kotiutettavien lasten vastaanotosta aiheutuvia lisäkustannuksia. Momentin nimike muutetaan siten, että valtio voi nimetä valtakunnallisen toimijan myös sosiaalihuollossa.

Lisäksi esitys sisältää eräitä momenttien perustelujen muutoksia, joista ei aiheudu lisämäärärahan tarvetta ja joilla esim. muutetaan talousarvion kirjaukset muuttuneen lainsäädännön mukaiseksi.